

NADČASOVÉ MYŠLENKY GILBERTA K. CHESTERTONA O PROŽÍVÁNÍ VÁNOC

- CZ24 News | 22. prosince 2020

Gilbert K. Chesterton se v časech poslední velké světové války zamyslel nad prožíváním Vánoc a ani netušil, jak nadčasové tyto jeho myšlenky jsou

Vánoce se naprosto nehodí do moderního světa. Předpokládají možnost, že rodiny jsou pospolu nebo se sejdou, ba dokonce, že muži a ženy, kteří se vzájemně vyvolili, budou spolu normálně mluvit. A tak tisíce mladých dobrodružných duchů, připravených čelit realitě lidského života a setkávat se s nejrůznějšími muži a ženami takovými, jací skutečně jsou, připravených letět na konec světa a tolerovat extravagantní či nepodstatné kvality kanibalů nebo satanistů, jsou bez milosti nuceni přetrpět hodinu – někdy dokonce dvě hodiny – ve společnosti strejčka George nebo tetičky z Cheltenhamu, které zrovna moc nemusejí.

V naší době přece nelze tolerovat takové zavrženíhodné tortury. Představa širšího bratrství a opravdovější citlivosti naučila každou oduševnělou mladou dámu (dostatečně bohatou a dostatečně v pohodě), aby byla u vytržení už jen z představy posnídat se zločincem, poobědvat se Šejkem nebo povečeřet s Apačem v Paříži.

Nelze tedy tolerovat, aby tato citlivost utrpěla šok z neočekávaného příchodu vlastní matky nebo snad dokonce vlastního dítěte. Ostatně, nikdy se ani nepočítalo s tím, že by „rodiče“ měli být součástí oné úžasné demokratické abstrakce nazývané „lid“. A nikdy se nepočítalo ani s tím, že by se bratrství mělo vztahovat také na bratry.

Z domova do hotelu

Vánoce se tedy k modernímu životu nehodí. Jejich zaměřenost na kompletní rodinu nevzala v potaz dimenze a pohodlí moderního hotelu. Jejich tradiční rituálnost ignoruje nynější závaznost nekonvenčnosti. Jejich důraz na dětství odporuje liberálnějším koncepcím, podle nichž se omladina musí vždycky cítit starší a mluvit nezázivně.

Svobodnější a upřímnější škola dobrých mravů, spočívající ve znuděnosti z každého, kdo je přítomen, a zapomenutí na každého, kdo přítomen není, je napadána hned v začátku starým zvykem připít si na zdraví nebo si vzájemně popřát, stejně jako zvyklostí psát dopisy nebo posílat vánoční pohlednice. Pod tíhou těchto starých tribálních či kolektivních výměn nelze zachovat onen subtilní odstín, onu jemnou distinkci, kterou se vyznačuje moderní chování: že totiž když potkáme na ulici souseda z vedlejšího vchodu, tváříme se, že jej neznáme, zatímco souseda z vedlejších dveří, s nímž sedíme u stolu, pouze ignorujeme. Jak bychom mohli očekávat, že se rozšíří tradice založená na pohostinnosti v elegantním moderním světě, kde byla pohostinnost vystřídána vlezlostí?

Ovšem, výrazivo je bezpochyby třeba poněkud upravit, a chceme-li mluvit přesně a rigorózně, jde o vlezlost, pokud se jí dopustí příslušník vyšší třídy a o vloupání, pokud se jej dopouštějí nižší třídy. Avšak zloděj nasávající whisky, k níž nebyl přizván, a omladina popíjející šampaňské, aniž by byla zvána, se nevědomky společnými silami angažují v téže naléhavé záležitosti pokročilého a pokrokového světa, totiž vymést veškeré staré předsudky o pohostinnosti.

Pohostinnost má v každém případě stovky hrůzných důsledků. Předpokládá, že můj dům patří víc mně než novináři z detroitské miliardářské tiskové agentury. Ať už bych jej přivítal a přijal se sebevětší srdečností a vřelostí, prazvláštní předsudek bude viset ve vzduchu a kroužit jeho hlavou, o mé nemluvě, totiž stará, podivná a děsivá pověra, že se nachází v domě někoho jiného.

Bezpochyby by byl těchto rozpaků ušetřen, kdybychom se sešli ve velkém hotelu nebo v ještě prostornější a neosobnější čajovně, nebo ve veřejné knihovně, na poště či v průvanu chodeb metra. Sama jména těchto míst vyvolávají dojem většího tepla, plnějšího přátelství a jakéhosi horlivého altruismu, který nastává ve všech mezilidských kontaktech, jakmile člověk opustí soukromé vlastnictví.

Přežitek minulosti

V každém případě není nutné pokračovat ve výčtu důkazů, proč Vánoce nepasují do tohoto plnějšího a osvobozenějšího života. Vánoce musí zmizet. Vánoce se naprosto nehodí do velké budoucnosti, která se před námi nyní otevírá. Vánoce nejsou založeny na velké sociální teorii, jež může najít svůj konečný výraz jedině v komunismu. Vánoce vůbec nenapomáhají k větší, zdravější a vitálnější expanzi kapitalismu. Od Vánoc se nedá čekat, že by zapadly do moderních nadějí na velkou sociální budoucnost.

Vánoce jsou v protikladu k modernímu myšlení. Vánoce jsou překážkou moderního pokroku. Se svou zakořeněností v minulosti, ba dokonce v dávné minulosti, nemohou být užitečné světu, v němž je neznalost historie jediným jasným důkazem vědeckého poznání. Povstaly uprostřed zázraků, k nimž došlo před dvěma tisíci lety a nelze očekávat, že zapůsobí na zdatný selský rozum odolávající i

nejzřejmějším a nejhmatatelnějším důkazům zázraků, k nimž dochází v této chvíli.

Vzhledem k tomu, že mají co do činění s otázkami čistě psychickými, nejsou přirozeně zajímavé pro psychology. Vzhledem k tomu, že po více než šestnáct století vytvářely morální atmosféru pro miliony lidí, nemohou být zajímavé v době, která se zabývá průměry a statistikami. Vánoce mají co do činění s tím nejšťastnějším narozením a jsou tedy úhlavním nepřítelem eugeniky. Nesou v sobě tradici dobrovolného panenství, ba co víc, neobsahují žádnou praktickou narážku na povinnou sterilizaci.

Ať hledáme jak chceme, ve všem jsou v protikladu k tomu velkému pokrokovému hnutí, od něhož jsme se dozvěděli, že etika se rozvine v cosi více etického a bude osvobozena od veškerého etického rozlišování. Vánoce nejsou moderní. Vánoce nejsou marxistické. Vánoce nejsou udělané po vzoru velkého technického věku, slibujícího davům epochu většího štěstí a větší prosperity než je ta, k níž v této chvíli dospěly. Vánoce jsou středověké – povstaly v časných dobách římského impéria. Vánoce jsou pověra. Vánoce jsou přežitek minulosti.

Hlavlom

Proč tedy pokračovat ve vršení chvály na Vánoce? Všechny jejich dary a jejich sláva se navenek projevují v realitě, o které jsme už dostatečně pojednali: jsou na obtíž všem lidem, kteří si plní ústa absurditami naší doby. Pobuřují všechny lidi, kteří přišli o vlastní instinkty, což ve skutečnosti – intelektuálněji řečeno – znamená nepřičetnost.

Jsou věčně na obtíž všem hulvátům, mezi něž nepatří jen průmysloví magnáti, nýbrž magnáti informací a mezinárodního zpravodajství i čehokoli dalšího, co patří do soudobého ráje hulvátů. Útočí na hulvátství, neboť připomínají existenci vlídného a laskavého světa a zvyklostí, jež zakládaly důstojnost mezilidských vztahů.

Jsou hlavlomem pro pedanty, odsouzené ve své chladné zášti k trvale bezvýchodnému rozporu, takže se nedokáží rozhodnout, zda pranýřovat Vánoce kvůli mši nebo jen kvůli papeženecké pantomimě anebo proto – jak se zároveň snaží dokázat – že jsou to svátky naprosto pohanské a že si tedy zaslouží asi tak stejný obdiv jako kterákoli jiná věc vymyšlená třeba pohanskými piráty ze Skandinávie.

Vánoce nezlomené a záhadné jsou tu ale dál.

Pro nás něco znamenají, pro jiné jsou nekonzistentním zmatkem.

Vánoce soudí moderní svět.

Vánoce musí odejít.

Jdou. Vskutku jdou – pevně.

Zdroj: <https://www.protiproud.cz>